

Bronislav Ostránský (ed.). *Islamofobie po česku. Český odpor vůči islámu, jeho východiska, projevy, souvislosti, přesahy i paradoxy*. Praha: Vyšehrad 2017, 294 s. ISBN 978-80-7429-903-2

LUKÁŠ NOSEK

V prvních týdnech nového roku 2018 se na pultech knihkupectví objevila další velmi zajímavá kolektivní monografie, jejímž editorem je orientalista Bronislav Ostránský z Orientálního ústavu Akademie věd ČR. Ostránský tentokrát vyzval odborníky z islamologie, kriminologie, politologie, práva, religionistiky, sociologie, ale i specialisty na nová média, aby popsali současnou českou islamofobii ze zorného pohledu svých oborů.

Mezi autory najdeme vynikající odborníky ve svých oborech, ale i nastupující mladé badatele. Jsou tu zástupci akademických pracovišť z Brna, Pardubic, Prahy a Plzně, ale také zástupci právní organizace *In Iustitia*, pomáhající obětem násilí z nenávisli. Předmluvy se ujal nestor české islamologie prof. Luboš Kropáček.

Představovaná kolektivní monografie nabízí celou řadu podnětných sond do současné české společnosti. Leckdy však nejde o snadné a příjemné čtení. Po předmluvě a úvodu předkládá panoráma problému v obsáhlé studii sám Ostránský (*Islamofobie jako koncept i kolbiště*, s. 33–104). Historické kořeny tradovaných stereotypů v pohledu na islám prezentuje Daniel Křížek (*Vývoj západních představ o islámu a muslimech: o stereotypech a předsudcích*, s. 105–154). Škoda, že autor reflektoval pouze negativní stereotypy. Několik jeho podkapitol hluboce souzní s pokoncilní katolickou tradicí, která se snažila a stále snaží na islám hledět bez předsudků nebo s předsudky bojovat osvětou (viz např. dokument Pontifical Council for Interreligious Dialogue. *Guidelines for Dialogue between Christians and Muslims*. Prepared by Maurice Borrmans MAfr., 1990), jak předvedlo revue *Salve* (č. 2/2016). Podnětnou, hlubokou analýzu různých protiislámských diskurzů nabízí Zora Hesová (*Problém s „islámem“: tři vrstvy protiislámského diskurzu a jejich kontext*, s. 155–177). Všimá si diskurzu postaveného na střetu civilizací, na kulturní rozdílnosti a odlišnosti a závěrem na pohledu na islám jako na ideologii. Religionista Ivan Štampach se zase zamýšlí nad přínosem religionistiky k analýze motivací jednotlivých islamofobních postojů (*Motivace islamofobních /antiislamistických/ postojů zejména v České republice a přínos religionistiky k jejich analýze*, s. 179–200), když si všimá náboženských, rasových a liberálních motivací. Pohled odborníka na extremismus přidává Miroslav Mareš (*Islamofobie a extremismus v České republice*, s. 201–217). Ve svém příspěvku se zabývá pravicovým i levicovým extremismem více či méně poznamenaným islamofobií.

Zásadní přístup, který konkrétně doplňuje předešlé teoretické studie, vychází z pera Zbyňka Taranta (*Od islamofobie k antisemitismu*, s. 219–234). Ten se dlouhodobě věnuje studiu antisemitismu, a proto může dospět k velmi zajímavým komparacím „muslimské otázky“. Klíčovou kapitolu sepsali odborníci na nové technologie Josef Šlerka a Jakub Fiala (*O sebeprezentaci stránky Islám v ČR nechceme na českém Facebooku*, s. 235–247). Kapitola je možná příliš technicistní a faktografická, plná tabulek a grafů, ale o to více přímá, precizní a přesná. Odhaluje, podobně jako Alexandra Alvarová ve své knize *Průmysl lži. Propaganda, konspirace a dezinformační válka* (Triton 2017), jak je dnes islamofobie cenou měnou v českém společenském, politickém a hlavně předvolebním diskurzu.

Kriminalitu z islamofobických motivů představuje závěrečná kapitola z per třech odborníků dlouhodobě se zabývajících danou problematikou – Kláry Kalibové, Benjamina Petruželky a Václava Walacha (*Islamofobie a násilí z nenávisli v České republice*, s. 249–267). Ti se věnují jak jednotlivým případům násilí a jeho následkům, tak také povinnosti státu zajistit dodržování lidských práv všech lidí, kteří žijí na jeho území.

Představovaná kolektivní monografie je více než zdařilou odpovědí na mnohé otázky, které se vyrojily v souvislosti s předvolebními kampaněmi minulého a počátku letošního roku. Nejenom „pražská kavárna“, nejenom intelektuálové, ale celá řada lidí dobré vůle v naší zemi se ptala po příčinách a důvodech tak rozšířené vlny české islamofobie a nenávisli. Uzavírání hranic, strach z migrantů, nenávisť ke všemu muslimskému..., i tak oslovovali čeští politici své voliče. Navýsost aktuální otázky „proč taková nenávisť?“, „proč takový strach?“ jsou v monografii alespoň částečně zodpovězeny. Publikace je tedy doporučenímhodná všem zájemcům o pochopení české současnosti. Ale nejen to! Četba těchto řádků by mohla pomoci i českým katechetům a kněžím, aby mnohem více chápali roli médií, sociálních sítí, roli zažitých stereotypů a předpokudů. A hlavně proto, že se takto sekundárně mohou naučit něco o tom, jak chutná pravda a jak dnes kázat Krista ukřižovaného.

doi: 10.14712/25365398.2018.22